

**Олена Двойнінова,
Інна Іванюк**

ЙОВ КОНДЗЕЛЕВИЧ І ВОЛИНЬ

У статті йдеться про надзвичайно важливий період життя та творчості ієромонаха-маляра Йова Кондзелевича, умовно названий “волинським”, що припадає на початок та середину 90-х рр. XVII ст. та від 1705 р. і до смерті в час поміж 1740 і 1748 роками.

Ключові слова: іконописець, іконостас, ікона, монастир, школа, Волинь, Західна Україна.

Яскравою постаттю в історії української культури був Йов Кондзелевич — іконописець зі світовим ім'ям. Кондзелевич більшу частину свого життя провів на Волині. Ставши членом Луцького братства і викладачем братської школи, він до останніх днів в своїх творах і в громадській діяльності був відданий ідеям православ'я, гуманізму і братського руху.

Постать Йова Кондзелевича — ієромонаха та іконописця Західної України, попри велику кількість публікацій та досліджень його життя і творчості, вимагає подальшого поглибленого вивчення. Починаючи з 1880-х рр. — часу виявлення іконостаса зі Скиту Манявського (Богородчанського іконостаса) та встановлення його авторства Войцехом Дідушицьким, з'явилася низка публікацій про творчість Кондзелевича. Серед них найважливішими були дослідження самого В. Дідушицького, а також Михайла Драгана, Павла Жолтовського, Бориса Возницького, Володимира Овсійчука, Олега Сидора, Володимира Александровича, Тараса Отковича та ін.

За дослідженнями Тараса Отковича¹, творчість Йова Кондзелевича можна поділити на три періоди: перший — ранній Волинський період творчості, який припадає на початок та середину 90-х років XVII ст.; другий період — 1697/1698 — 1705 рр. — роки праці іконописця у Скиті Манявському і третій період найбільш тривалий та ще недостатньо вивчений, це — пізній Волинський, що охоплює відтинок часу від 1705 р., коли був завершений іконостас у Скиті Манявському і до смерті Й. Кондзелевича в час поміж 1740 і 1748 роками.

Метою нашого дослідження стало висвітлення двох (першого та останнього) волинських періодів життя та діяльності видатного культурного діяча, іконописця Йова Кондзелевича.

Народився Йов Кондзелевич в 1667 р. у Жовкві на Львівщині. На той час там перебував польський король Ян Собеський, а при ньому діяла одна з кращих в Європі школа малярства. Потрібно констатувати, що в другій по-

ловині XVII ст. значними осередками мистецтва у Західній Україні стають ряд невеликих міст, одним з яких була Жовква. У замку і храмах міста була нагромаджена велика кількість картин західноєвропейських художників, у місті сформувалася відома школа декоративного різьблення та іконопису, представником якої був видатний маляр Іван Руткович. Поруч з місцевими митцями тут працювало багато художників-іноземців. Поєднання міцних традицій давнього українського мистецтва з деякими елементами європейського професіоналізму й витворило ту особливу стилістичну течію, котра робить малярство України неповторно оригінальним. І саме з цієї течії бере початок мистецтво Йова Кондзелевича².

З Жовквою Кондзелевича єднало не лише місце народження, а й прилучення до малярства, що стало важливою віхою його життя. Тут він здобув потужні знання, пов'язані з вітчизняним іконописним ремеслом та з досвідом західноєвропейсько мистецтва. Ранні твори художника, насамперед престол (кіот) для Загорівського монастиря із зображеннями Іоакима та Анни, а також "Успіння" (1696) апостольський чин, "Богородиця-Елеуса" і "Зішесття Святого Духа" з церкви Св. Михаїла в Білостоку (90-і роки XVII ст.) розкривають жовківське художнє середовище як джерело і витoki його творчості. Не можна заперечувати впливу на Кондзелевича видатних іконостасних ансамблів Львова і Рогатина³.

Йому було 17 років, коли після навчання в Римській Академії св. Луки в 1684 р. повернувся додому Юрій Шимонович-Семигиновський. Здобувши в Римі звання академіка, він стає не лише провідним придворним королівським маляром, а й організатором художнього життя. Пізніше, у Вілянові, під Варшавою, Семигиновський керує мистецькою школою, але поки що він працює переважно в Галичині, зокрема в Жовкві. І ймовірно, що юний Кондзелевич був одним з його перших учнів. Другим вчителем Йова був майстер з Італії — Мартін Альтамоне⁴.

В 1686 р., коли Йову виповнилося 19 років, він пов'язує свою долю з монастирем с. Білосток біля Луцька — стає ієромонахом. Важко відповісти, що спонукало хлопця стати ченцем. Може той факт, що у тогочасних умовах в Україні багато монастирів були значними центрами освіти, літератури, мистецького життя. Але напевно знаємо, що келійним затворником Йов Кондзелевич не став, бо сліди його мистецтва ведуть нас по різних куточках Волині і Галичини (Білосток, Загорів, Турійськ, Городище, Бобли, Луцьк), а діяльна вдача не дає йому стояти осторонь культурного і громадського життя⁵.

Раннім твором митця вважають фрагменти іконостаса Білостоцького монастиря, що складаються зі зображень шести апостолів та ікони "Успіння", "Спас", "Христос учитель", "Св. Павло" і "Св. Іоан". А щодо належності ікони

“Великомученик Георгій” пензлю Кондзелевича серед дослідників ще й досі викликає суперечка. Леся Обухович, яка вивчає творчість Кондзелевича, вважає, що саме ця ікона — одна з ранніх його робіт⁶.

Після виконання перших робіт слава про художника лине по всій Волині, його запрошують до Загорівського монастиря оздоблювати престол. У 1695 р. Кондзелевич блискуче виконує кіот, із зображенням Іоакима та Анни, “Трійці”, “Хрещення”, “Мучениці Варвари”⁷.

Однією з перших відомих робіт Йова Кондзелевича є вівтар для чудотворної ікони “Богородиця-Дорогоказувальниця”, виконаний для церкви Різдва Богородиці у Загорівському монастирі на Волині. У вівтарі на нижній його частині прочитуються два написи. Перший — з іменем та гербом замовника — волинського шляхтича Феодосія Волинця: “Допомогою Божою прикрасив цей святий престіл пресвятої Богородиці за стараннями і коштом в Богу превелебного отця Феодосія Волинця, на той час бувшого ігумена цього святого монастиря Загорівського за спасіння душі своєї і за всіх прийшовши кланятися образу причитому” та дату “А 1696”. Другий — із підписом Йова Кондзелевича: “Смиренний ієромонах Йов Кондзелевич М. законник С. М. Білостоцького”⁸. Цей вівтар знаходився у церкві Загорова до 1770 року — часу зведення в монастирі нової кам’яної церкви. Тоді ж він був переданий у село Воштин поблизу Володимира-Волинського^{9,10}. Парний до нього вівтар, на нашу думку, також авторства Кондзелевича, знаходиться у церкві Св. Онуфрія в селі Хорів на Волині. На вівтарі зображено рідкісні в українському іконописі сюжети: “Атанасій та Кирило Олександрійські”, “Дванадцятирічний Христос серед книжників у храмі”, а завершує вівтар ікона Трьох Святителів — Івана Золотоустого, Василя Великого та Григорія Богослова¹¹. Очевидно, що ці вівтарі були розміщені в монастирській церкві обабіч іконостаса, а після побудови нової передані у села Воштин та Хорів.

1696 роком датуються невеликі фрагменти збереженої частини іконостаса з церкви Св. Трійці в селі Городищі. Це “Христос-Пантократор” — центральна ікона апостольського ряду, одвірки царських врат із зображеннями Івана Золотоустого, Василя Великого, Святих Миколая і Григорія Двоєслова, а також одвірки двох дияконських дверей з Великомучениками Стефаном і Лаврентієм та двох ангелів з хрестом та колоною. В процесі реставрації в музеї Волинської ікони в Луцьку на одвірку царських врат було виявлено дату — 1696¹², що дає підстави віднести Городищенський іконостас до раннього періоду творчості Кондзелевича.

Більшість зображень мають аналоги в Скит-Манявському іконостасі. Це дає можливість вказувати на авторство Йова Кондзелевича та час їх створен-

ня. До Городищенського іконостаса, на нашу думку, за рядом стилістичних ознак можуть належати ще декілька ікон: “Спокуса Христа” з приділу, що була знайдена пізніше, дві намісні ікони, вкриті шатами із зображеннями Христа та Богородиці (знаходяться в церкві села Городище), перемальована ікона із апостолом, а також вівтар з іконами “Гієна вогненна” і “Хресна дорога”¹³.

Авторство цих творів поки що не встановлене, за винятком ікони “Спокуса Христа”, яка є аналогією за композицією та манерою виконання до ікони на приділі іконостаса зі Скиту Манявського. Це є підтвердженням авторства, якщо не самого Кондзелевича, то одного з іконописців його кола, які працювали над створенням Городищенського і Манявського іконостасів. 1696 р. датовано ще ряд ікон з монастирської церкви Св. Михаїла в селі Білосток: невелику ікону “Успіння Богородиці” та шість ікон апостольського ряду.

До волинського періоду творчості Кондзелевича можна віднести також ікони “Зішестя святого Духа” і “Богородиця-Замилування”, знайдені в Михайлівській церкві с. Білосток. Вочевидь обидві ікони зроблені одним іконописцем. Про це свідчать ідентичні зображення босої ступні, характер подачі складок одягу, вживання однакових барвників, а особливо — спільний емоційний проникливий стан. Доктор мистецтвознавства Овсійчук, оглянувши ікони, відразу констатував авторство Йова Кондзелевича¹⁴.

До раннього періоду належать ікони пророчого ряду з утраченого іконостаса церкви Святого Миколая в місті Локачів на Волині. Ці ікони з парними зображеннями пророків, які мають спільні риси з пророками Скит-Манявського іконостаса. Це може вказувати на виконання одним автором та ймовірно однаковий час створення ікон.

У 1997 р. учасниками експедиції Волинського краєзнавчого музею в церкві Святого Миколая були виявлені дві великі ікони “Богоявлення” і “Покров Богородиці”. Ікони своєю стилістикою близькі до образів Йова Кондзелевича і можуть доповнювати Локачівський іконостас, з якого походять ікони із зображенням пророків¹⁵.

До раннього періоду творчості Кондзелевича можна долучити й ікону “Святий Юрій Змієборець”, яка походить з Покровської церкви села Бобли на Волині. Ця ікона характерна своїм маньєристичним вирішенням, витонченим живописом та характерними типажами і деталями, які присутні на роботах Кондзелевича. Це і дає змогу віддати авторство ікони саме Йову Кондзелевичу й датувати її орієнтовно 1696–1698 рр. Також до цього періоду творчості Кондзелевича може належати датована 1691 р. подвійна ікона “Іван Богослов зі сценами життя та Святий Кирило”, виявлена експедицією теж Волинського краєзнавчого музею наприкінці 1990-х рр. в церкві Святого Івана Богослова в селі Сьомаки біля Білостока¹⁶. На сьогодні ця ікона ще,

практично, не вивчена і потребує ґрунтовного дослідження, оскільки може виявитися найбільш ранньою датованою роботою Йова Кондзелевича.

Кондзелевич стає відомим майстром, з яким працює багато учнів. Він збирає їх до Скит-Манявського монастиря, де йому доручили виконувати фундаментальну живописну роботу. Найголовнішу її частину — іконостас — майстер робить сам і ставить під нею свій підпис, його пензлю належать композиції “Успіння”, “Вознесіння” і “Тайної вечери”. Сім років віддав Кондзелевич Скитові-Манявському — з 1698 по 1705 рр. Іконостас, виконаний для Скиту, відомий під назвою Богородчанський (бо був туди пізніше перевезений), приніс майстрові світову славу¹⁷.

Та незабаром єзуїти, вогнем і мечем окатоличуючи українське населення, пограбували монастир. Іконостас якимось чином вдалось вивезти до Богородчан. Чи ця обставина, чи щось інше вплинуло на художника, але достеменно відомо, що на тривалий час він іде в Білостоцький монастир. Подальша творча спадщина, виявлена в околицях Луцька, свідчить про те, що художник не покидав Волині. Він розгортає активну діяльність у Луцькому братстві, де користується авторитетом і повагою, бо неодноразово переобирається ігуменом братського монастиря.

Політична ситуація в Україні початку XVII ст. була напружена і нестабільна: війна зі шведами, наступ російських військ (в 1711 р. в Луцьку перебував Петро I), але найтрагічніше сприймалась католицька агресія. Православ'я трималось на цих землях лише в окремих монастирях, які знесилюючись, поступово загасали. Ряд волинських монастирів один за одним приймали унію. На цей складний період припадає кількаразове обирання Кондзелевича ігуменом.

Відомості з луцької гродської книги свідчать, що 16 червня 1710 р. він як ігумен Луцького братського монастиря підписав акт про вибори на єпископа Кирила Шумлянського. Цей акт був внесений у Луцьку гродську книгу. У цій книзі є ще два акти, від 10 березня і 13 вересня 1713 р., з яких випливає, що в той час Йов залишався ігуменом Луцького Хрестовоздвиженського монастиря¹⁸.

Ці документи свідчать, що Йов брав активну участь у тогочасному житті м. Луцька. Але незабаром відійшов від громадських справ і знову зосередився на іконописі.

Про останній період творчості Йова Кондзелевича відомо найменше. Створив ряд іконописних робіт, з яких до нас дійшли тільки окремі фрагменти, за винятком іконостаса із Загорівського монастиря. Так, відомий Воцанський іконостас, закінчений 1722 р. (дата вказана на підніжжі престолу Христа), для Загорівського монастиря. виконано на замовлення

волинських шляхтичів Чацького та Загоровського, про що свідчать їхні герби на пределі із зображенням Святих Антонія та Феодосія^{19,20}.

Загалом, картини цього іконостаса вважаються найвищим досягненням живописця. Митець показав себе як портретист і блискучий пейзажист. Тут майстер змалював реалістичні пейзажі міста. За картинами Кондзелевича можна вивчати навіть тогочасну архітектуру, яка безслідно загинула внаслідок численних воєн та пізніших перебудов.

На той час монастир був греко-католицьким, тому цілком зрозумілі значні впливи барокової іконографії в цій пам'ятці. Яскравими прикладами таких впливів є намісні ікони Христа та Богородиці, зображення архангела Михаїла на дияконських дверях та ікона "Нерукотворний Спас".

Повторюючи в загальних рисах аналогічну ікону зі Скит-Манявського іконостаса, вона оригінально поєднує в собі православну та католицьку іконографії. На загал цей іконостас якнайкраще демонструє рішучу еволюцію творчості Йова Кондзелевича в бік західноєвропейського барокового типу іконопису²¹.

До пізнього періоду творчості Йова Кондзелевич належить ікона "Святий Великомученик Георгій" (датована орієнтовно 1730-ми рр.), яка була повністю перемальована в 1816 р. та відреставрована в Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури²².

До останнього періоду творчості Йова Кондзелевича можемо віднести намісні ікони "Христос" та "Богородиця", що в монастирській церкві Св. Георгія в Дубно, які знаходяться під шатами²³.

У Волинському обласному краєзнавчому музеї знаходиться атрибутована вперше мистецтвознавцем, професором Жолтовським ікона "Спас" з с. Городище, Луцького району. Професор вперше звернув увагу, що серед серафимів і херувимів є автопортрет Й. Кондзелевича²⁴.

З м. Локачі походять три ікони з пророчого ряду. Крім того, в с. Хорові, Локачинського району, знаходиться майстерно різьблений вітвар з малярськими композиціями. Високий рівень мистецького виконання усіх згаданих творів, властива образам художника одухотвореність та стилістичні аналогії до вже відомих його робіт не викликають сумніву в авторстві Йова Кондзелевича.

Останньою (з тих, що відомі) роботою Й. Кондзелевича є "Розп'яття" датоване 1737 р. Внизу полотна художник зазначив, що "сей образ написася вь сто обители Бьлостоцкой рукою смиренного ієромонаха Іова" на кошти подружжя Стефана та Агафії Герасимовичів для Спасівської Черчицької церкви поблизу Луцька. "Розп'яття", безперечно, констатує творчий спад художника. Причиною, очевидно, був похилий вік, а може й інше, що глибо-

ко зачіпало його духовне життя. Коли майстер малював цю останню ікону, Білостоцький монастир уже не був православним, бо з прийняттям унії у 1736 р. став василіанським. Луцька єпархія також стала уніатською.

Остання документальна згадка про Йова Кондзелевича відноситься до травня 1740 р., коли візитор, який робив опис монастирів Волині, звітував, що старий живописець просив, аби йому дали помічника²⁵. Очевидно, незадовго після цього він помер.

Згодом в публічній бібліотеці ім. М.Салтикова-Щедріна був знайдений рукописний музичний збірник “Ірмологіон”, в якому є запис, що його купив ієромонах Йов Кондзелевич у Турійську в 1687 р. Це дає підстави говорити, що Йов цікавився музикою. Дехто з дослідників допускає, що він викладав живопис і музику в школі Луцького братства²⁶.

Говорячи про Йова Кондзелевича і Волинь, потрібно ствердити, що творчість митця пов’язана з Волинським краєм не тільки хронологічно. Художник міг опанувати початки професіоналізму в Жовкві, міг вдосконалити свою майстерність в Києві, але як мистецька індивідуальність остаточно сформувався саме на Волині.

Отже, творчість і суспільно-громадська діяльність Кондзелевича були нероздільними, бо малювання ним іконостасів та інших робіт для храмів на-самперед сприймалось як важливим актом утвердження православ’я. Творча спадщина митця, виявлена в околицях Луцька, засвідчує, що художник не покидав Волині. Творчий шлях Кондзелевича був складним, а подекуди і тернистим. Тим вдячніше сприймається збережена ним величава і одухотворена сутність традицій, бо його мистецтво стало їх важливою ланкою, такою ж благородною і духовно близькою високим потребам свого часу.

1 Откович Т. Періодизація творчості Йова Кондзелевича: [Електронний ресурс] / Т. Откович / www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Myst/2008/18.pdf.

2 Александрович В. “Легенда Йова Кондзелевича”. Вступ до студій над творчістю майстра на Волині / В. Александрович // Волинська ікона: питання історії вивчення, дослідження та реставрації: Доповіді та матеріали IV наукової конференції. — Луцьк, 1997. — С. 6 — 23.

3 Овсійчук В. “Український Рафаель” і його богородчанський іконостас: [Електронний ресурс] / В. Овсійчук, М. Откович // © www.pravoslavia.if.ua 2004-2011.

4 Александрович В. “Легенда Йова Кондзелевича”. Вступ до студій ... — С. 6 — 23.

5 Возницький Б. Іов Кондзелевич / Б. Возницький // Історія українського мистецтва (ротапринтне видання). — Київ, 1964. — Т. 3. — С. 197-260.

6 Обухович Л. До питання автопортрета Йова Кондзелевича / Л. Обухович // Волинська ікона: питання історії вивчення, дослідження та реставрації. Доповіді та матеріали IV наукової конференції м. Луцьк, 17–18 грудня 1997 року. — Луцьк, 1997. — С. 38.

- 7 Обухович Л. До питання атрибуції ікони “Іоа–ким та Анна” зі збірки Волинського краєзнавчого музею / Л. Обухович // Волинська ікона: питання історії вивчення, дослідження та реставрації. Тези та матеріали II міжнародної конференції. м. Луцьк, 29 листопада — 1 грудня 1995 року, Луцьк, 1995. — С. 13.
- 8 Скоп Л. Вівтар з Воштина. Маляр-ієромонах Йов Кондзелевич 1696 р. / Л. Скоп // Волинська ікона: питання історії вивчення, дослідження та реставрації. Доповіді та матеріали IV наукової конференції. — Луцьк, 1997. — С. 34.
- 9 Сидор О. Ф. Художня спадщина Йова Кондзелевича / О.Ф. Сидор // Образотворче мистецтво. — 1985. № 5. — С. 30.
- 10 Овсійчук В. Майстри українського барокко: Жовківський художній осередок / В. Овсійчук. — Київ: Наукова думка, 1991. — С. 327.
- 11 Сидор О. Ф. Манявсько-Богородчанський іконостас Йова Кондзелевича: маловідомі аспекти іконографії / О.Ф. Сидор // Сакральне мистецтво Волині: Матеріали IX міжнародної наукової конференції. — Луцьк, 2002. — С. 5.
- 12 Квасюк А. Реставрація одвірок царських врат Йова Кондзелевича / А. Квасюк, О. Романюк // Волинська ікона: питання історії вивчення, дослідження та реставрації: Доповіді та матеріали IV наукової конференції. — Луцьк, 1997. — С. 34.
- 13 Ковальчук Є. Музей у дослідженні і збереженні пам'яток сакрального мистецтва (за матеріалами наукових експедицій волинського краєзнавчого музею 1997, 1999 років) / Є. Ковальчук // Пам'ятники сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть: Матеріали VI міжнародної наукової конференції. — Луцьк, 1999. — С. 28.
- 14 Овсійчук В. Українське малярство X — XVIII ст.: Проблеми кольору / В. Овсійчук. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 1996.
- 15 Ковальчук Є. Музей у дослідженні і збереженні пам'яток... — С. 25.
- 16 Ковальчук Є. Музей у дослідженні і збереженні пам'яток... — С. 28.
- 17 Откович Т. Періодизація творчості Йова Кондзелевича...
- 18 Ісаєвич Я.Д. Братства та їх роль у розвитку української культури XVII-XVIII ст. / Я.Д. Ісаєвич — К.: Наукова думка, 1966.
- 19 Возницький Б. Іов Кондзелевич... — С. 200.
- 20 Овсійчук В. Українське малярство X — XVIII ст.: Проблеми кольору...
- 21 Откович Т. Періодизація творчості Йова Кондзелевича...
- 22 Єршова К. Реставрація ікони “Святий Великомученик Георгій” біля 1730 року з села Окорськ Локачівського району (збірка Волинського краєзнавчого музею) / К. Єршова // Пам'ятники сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть: Матеріали VI міжнародної наукової конференції. — Луцьк, 1999. — С. 100-103.
- 23 Александрович В. “У колі сподвижників: Йов Кондзелевич у релігійному малярстві Волині кінця XVII — першої половини XVIII століття” / В. Александрович // Пам'ятники сакрального мистецтва Волині: Матеріали VII міжнародної наукової конференції. — Луцьк, 2001. — С. 12-23.
- 24 Жолтовський П. М. Український живопис XVII — XVIII ст. / П.М. Жолтовський — Київ: Наукова думка, 1978.
- 25 Откович Т. Періодизація творчості Йова Кондзелевича...
- 26 Ісаєвич Я.Д. Братства та їх роль у розвитку української культури...

SUMMARY

**Olena Dvoininova , Inna Ivaniuk
JOV KONDZELEVYCH AND VOLYN**

The article is extremely important period of life and creativity celibate priest-painter Job Kondzelevycha, conventionally called “Volyn”, which occurs at the beginning and mid-90s of the XVII century. and from 1705 to the time of death between 1740 and 1748 years.

Key words: iconographer, iconostasis, icons, monastery, school, Volhynia, Western Ukraine.

Володимир АЛЕКСАНДРОВИЧ

КИЇВСЬКА ІКОНОГРАФІЯ ПОЧАТКУ XVII СТОЛІТТЯ У ПЕРЕКАЗІ КНИЖКОВОЇ ГРАВЮРИ

Особливості “празникового” циклу ілюстрацій Анфологіону 1619 року

Аналізуються гравюри празникового” циклу ілюстрацій київського Анфологіону 1619 р. як важливий переказ київської релігійної іконографії початку XVII ст. та особливостей її розвитку. Запропоновано висновок про тісніший взаємозв’язок тогочасного київського малярства з традиціями попередньої доби.

Ключові слова: київське малярство початку XVII ст., гравюри Анфологіону 1619 р., празниковий цикл, українська релігійна іконографія

Малярська спадщина Києва Нової доби української історії нині відома щойно від другої чверті XVII ст. Перелік оригінальних її зразків, збережених у самому Києві, розпочинають “Святий Миколай” з Софійського собору (Київ, Національний художній музей України, далі — НХМ), згідно з ушкодженням написом, — епітафія померлого в 1632 р. київського купця Леонтія Полоцького, та дещо молодший інший “Святий Миколай” — давній храмовий образ церкви Миколи Набережного на Подолі (Київ, церква святого Миколи Набережного). Внаслідок відсутності достовірних зразків давнішого київського малярства, зокрема, не вдається докладніше простежити визначальний для мистецької практики епохи процес становлення нового стилю українського малярства XVII ст. у його місцевому варіанті. За таких обставин особливого значення для реконструкції певних особливостей традиції та її еволюції набуває переказ іконографічної практики перших десятиліть століття — періоду становлення на місцевому ґрунті нової мистецької системи XVII–XVIII ст. — у тогочасній графіці. На тлі дошкульної малочисельності ікон, її спадщина виявляється достатньо показною завдяки